

บทที่ 2

แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้ประเมินได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งแนวคิด ทฤษฎี หลักการต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน
 - 1.1 ความหมายของการประเมิน
 - 1.2 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 1.3 วัตถุประสงค์และความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 1.4 ประเภทของการประเมิน
2. กรอบการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
 - 2.1 หลักการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
 - 2.2 กรอบการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
 - 2.3 แนวคิดในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต
 - 2.3.1 ความหมายของทักษะชีวิต
 - 2.3.2 ทักษะชีวิตที่จำเป็น
 - 2.3.3 องค์ประกอบที่สำคัญของกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต
 - 2.3.4 รูปแบบของกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต
3. บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน
4. โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ประจำปีงบประมาณ 2561
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการ เพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินโครงการการมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการประเมิน และการประเมินโครงการ

1.1 ความหมายของการประเมิน

สำหรับความหมายของการประเมิน มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

เยาวดีรางชัยกุล วิบูลย์ศิริ (2553 : 23) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่าการประเมิน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีเกณฑ์

พิสนุ พองศรี (2553 : 4) ได้กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งใดโดยการนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2554 : 14) ได้กล่าวว่าถึงความหมายของการประเมินไว้ว่าการประเมิน หมายถึง เป็นการบรรยาย การตัดสินคุณค่าสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นการสืบสวนและตัดสินคุณค่าความถูกต้อง ซึ่งเน้นเรื่องราวบรรยายสิ่งที่ประเมิน

ทัศน์พล เรืองศิริ (2559 : 9) ได้กล่าวว่าถึงความหมายของการประเมินไว้ว่าการประเมิน หมายถึง เป็นกระบวนการในการตัดสินค่าของสิ่งใดๆของผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินโดยมีการนำสารสนเทศมาเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบ่งชี้คุณค่าของโครงการ หรือแผนงาน

ซัคแมน (Suchman. 1987 : 29 - 37) กล่าวว่า การประเมินเป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติจริง (Actual Results) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results) ซึ่งเป็นการวัดความสำเร็จจากการดำเนินงาน โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายและเป็นการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับผลลัพธ์ซึ่งเกิดจากกิจกรรมบางประเภทที่มุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniet L. Stufflebeam. 1971) ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการการวิเคราะห์ รวบรวมและการอำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ

มาร์วิน ซี อัลกิน (Marvin C. Alkin. 1966) อธิบายเกี่ยวกับการประเมินว่าเป็นกระบวนการการค้นหาการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยการเลือก รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อรายงานสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมจากแนวทางต่าง ๆ

ที่มีอยู่

โบล่า (Bhola. 1976) อธิบายไว้ว่าโดยปกติมนุษย์จะประเมินการกระทำและประสบการณ์ เพื่อรักษาการกระทำที่ดีไว้หรือปรับปรุงการกระทำในอนาคตให้ดีขึ้นเพื่อให้ได้รับความพอใจมากยิ่งขึ้น การประเมินในที่นี้หมายถึง การพิจารณาและการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่า คุณภาพ ความสำคัญ ปริมาณหรือสภาพของบางสิ่งบางอย่าง

มัลคอล์ม โพรวิส (Malcolm Provus. 1979) อธิบายว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการตกลงใจเกี่ยวกับมาตรฐานของโครงการและการพิจารณาความไม่สอดคล้องระหว่างลักษณะบางประเภทของโครงการกับมาตรฐานที่ลักษณะนั้นควรจะเป็นตามโครงการและการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความไม่สอดคล้องเพื่อแก้ไขจุดอ่อน

ลี เจ ตรอนบาค (Lee J. Cronbach. 1981) ให้คำจำกัดความว่า การประเมินคือการรวบรวมและการให้ความรู้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ

ชาวฤทธิ จงเกษกรณ์ (2545 : 201 - 202) ให้ความหมายของการประเมิน กล่าวคือการประเมินเป็นกระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตีค่าของเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น

จากความหมายของการประเมินผลที่ได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัด สรุปผล ตัดสิน ตีค่า ที่ได้จากการวัดอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับโครงการใดโครงการหนึ่ง

1.2 ความหมายของการประเมินโครงการ

สำหรับความหมายของการประเมินโครงการ นั้น ผู้ประเมินได้ศึกษาจากนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552 : 2) กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการในการวิเคราะห์ความต้องการ สืบค้น และสังเคราะห์สารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจทางการบริหารจัดการโครงการนั้น ๆ ผลจากการประเมินจะออกมาในรูปของการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวังไว้ล่วงหน้า นั่นคือจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินโครงการ คือ การเตรียมข้อมูล การจัดทำสารสนเทศ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวัง อันจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโครงการนำไปใช้ในการตัดสินใจต่อโครงการ การประเมินโครงการที่ดีต้องเน้นการประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้โครงการนั้น ๆ ประสบความสำเร็จและมีคุณค่าสูงที่สุดมากกว่าที่จะทำการประเมินหลังเสร็จสิ้นโครงการ

เชาว์ อินโย (2553 : 4) ได้กล่าวถึง การประเมินโครงการว่า การประเมินโครงการหมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่า โดยการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มาประกอบการตัดสินใจตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

พิสนุ พองศรี (2553 : 68) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการ ตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือทุกระยะ โดยการนำสารสนเทศจากการวัดมา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยนระยะฯ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการ

ทัศนพล เรื่องศิริ (2559 : 10) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการ ในการตัดสินค่าของการบริหารจัดการโครงการ โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนิน โครงการ เพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่เพียงใด มีปัญหาหรือ อุปสรรคอย่างไร เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการในการตัดสินคุณค่าของการ บริหารจัดการโครงการ โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนิน โครงการ และหลังการดำเนินโครงการ เพื่อให้ทราบว่าโครงการนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด หรือไม่เพียงใด มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ และแนวทางในการ พัฒนาโครงการต่อไป

จากความหมายของการประเมินผลที่ได้กล่าวมา พอสรุปได้ว่า การประเมินผลเป็น กระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัด สรุปผล ตัดสิน ตีค่า ที่ได้จากการวัดอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยเกณฑ์ หรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับโครงการใดโครงการหนึ่ง

1.3 วัตถุประสงค์และความสำคัญของการประเมินโครงการ

แนวคิดในปัจจุบันยอมรับว่า การประเมินโครงการย่อมนำไปสู่การปรับปรุงโครงการ ในทุกด้าน เป็นแนวคิดที่เข้ามาแทนความเข้าใจผิดที่ว่า การประเมินโครงการเป็นการจับผิด แนวคิดใหม่ ดังกล่าวทำให้การประเมินโครงการเป็นที่ยอมรับมากขึ้นโดยเฉพาะการบริหารโครงการ กล่าวคือ ผลจาก การประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารโครงการได้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยของโครงการ เพื่อจะได้ ดำเนินการส่งเสริมจุดเด่น และแก้ปัญหาในจุดด้อยของโครงการได้อย่างทันท่วงที ผลจากการประเมิน โครงการที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ จะต้องเป็นผลจากการประเมินโครงการที่มีจุดหมายชัดเจน ดำเนินการ ประเมินอย่างเป็นระบบและมีความเป็นปรนัย โดยสรุปการประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อใช้ผลการประเมินโครงการในการปรับปรุงบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อนำผล ประเมินเสนอต่อผู้บริหาร ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง อีกนัยหนึ่ง การ ประเมินโครงการเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จในการบริหารของผู้บริหารโครงการนั่นเอง

พิสนุ พองศรี (2553 : 93-95) ได้สรุปความสำคัญของโครงการไว้ดังนี้

1. การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการ ให้บริการระดับหนึ่ง

2. การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่นโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กที่ด้อยโอกาส เป็นต้น

3. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง

5. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ

เชาว์ อินใย (2553 : 12) ได้อธิบายความสำคัญของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เป็นกระบวนการที่มีระบบเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งยังเป็นกระบวนการที่มีระบบเพื่อตัดสินความสำเร็จของโครงการอีกด้วย การประเมินโครงการเป็นการดำเนินงานที่ไม่ใช้ความพยายามในการสร้างทฤษฎี หรือพัฒนาองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ การประเมินโครงการที่นำมาใช้ในทางสังคมศาสตร์นั้น เป็นการเตรียมสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงโครงการทางสังคม เหตุผลประการสำคัญที่จำเป็นต้องประเมินโครงการก็คือ มีทางเลือกในการดำเนินโครงการได้มากมายที่จะทำให้การดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องประเมินโครงการว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่

ยุทธนา กังแฮ (2556: 8) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการประเมินผลจะมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ได้ดังนี้ เพื่อความเข้าใจและความชัดเจนของโครงการ ผลการประเมินโครงการส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และความเข้าใจต่อผู้นำไปใช้ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชากรเป้าหมาย เพื่อความโปร่งใสของการดำเนินงาน นักวิชาการหลายท่านได้แสดงความเห็นไว้ว่า โครงการทุกโครงการเมื่อมีการดำเนินงานแล้ว ผู้จัดการโครงการควรจะต้องมีรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้น ดังนั้นการประเมินผลจึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยภาครัฐหรือเอกชนในการจัดสรรงบประมาณได้อย่างชัดเจน องค์กรบางแห่งได้พัฒนาการทำรายงาน เพื่อความโปร่งใสของการทำงานไว้อย่างมีระบบ การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ จุดประสงค์ที่สำคัญของการประเมิน คือการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบได้ให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และผู้ที่ใช้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์จากข้อมูลมากที่สุดคือ ผู้บริหารหรือผู้จัดทำโครงการที่จะนำผลการประเมินไปปรับปรุงโครงการ ข้อมูลที่ได้จะเกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของโครงการ หรือประสิทธิผลของโครงการ

1.4 ประเภทของการประเมิน

จากการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการ พบว่าเราสามารถประเมินโครงการได้ตั้งแต่เริ่มโครงการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการไปแล้ว การประเมินในแต่ละช่วงเวลานั้นมีรูปแบบการประเมินหลายวิธีด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินว่า ผู้ประเมินต้องการทราบอะไร อาทิ

1.4.1 เพื่อทราบองค์ประกอบและผลสำเร็จของโครงการ การประเมินเพื่อหาคำตอบนี้ได้แก่วิธีการประเมินแบบ CIPP ของ Stufflebeam

1.4.2 เพื่อทราบผลสำเร็จของโครงการว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้วิธีการประเมินแบบ Tyler และ Seriven หรือเพื่อทราบประสิทธิผลของโครงการใช้วิธีการประเมินแบบ Cost - Effectiveness Analysis.

1.4.3 เพื่อดูความคุ้มค่ากับการลงทุน เป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับใช้วิธีการประเมินแบบ Cost – Benefit Analysis

การประเมินมีอยู่หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะให้ความสำคัญกับมิติใดของการประเมินและจะยึดอะไรเป็นเกณฑ์ ในที่นี้ขอนำเสนอประเภทของการประเมินแบบ CIPP MODEL

การประเมินแบบ CIPP (CIPP Evaluation Model)

Dancil L. Stufflebeam (สมคิด พรหมจ้อย. 2542 : 55 - 56) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน เรียกว่า ชิปโมเดล (CIPP MODEL) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมินคือ การใช้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำย่อมาจากคำว่า Context. Input. Process และ Product สตีฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายว่าการประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น
3. การประเมินกระบวนการ
4. การประเมินผลผลิต

CIPP ย่อมาจากคำว่า

- C Context Evaluation
- I Input Evaluation
- P Process Evaluation
- P Product Evaluation

CIPP เป็นการประเมินแบบที่ Stufflebeam (1994) พัฒนาขึ้นโดยมีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท หมายถึง การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของโครงการว่ามีความเหมาะสมเพียงใดในการที่จะดำเนินการตามโครงการนี้ ทั้งนี้เพื่อให้ได้โครงการที่มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเป็นโครงการ ที่ให้ประโยชน์คุ้มค่าเมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายกำลังคน วัสดุ อุปกรณ์และอื่น ๆ ที่ต้องเสียไป การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินเกี่ยวกับ

- นโยบายของหน่วยงาน
- วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย
- ความจำเป็น / สภาพปัญหาหรือความต้องการทำให้ต้องมีโครงการ
- สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ
- ทรัพยากรที่สนับสนุนการดำเนินโครงการ
- วิธีดำเนินการโครงการที่เป็นไปได้
- ผลที่อาจจะเกิดขึ้นหากมิได้ดำเนินงานโครงการ
- ฯลฯ

ความสำคัญของการประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบท

ทำให้ได้โครงการที่มีความเหมาะสมกับสภาพทางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจ กล่าวคือจะได้โครงการเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่ว ๆ ไปมีทิศทางเป็นไปในแนวทางเกี่ยวกับการเมือง มีระเบียบปฏิบัติเป็นไปตามข้อจำกัดทางด้านการบริหารมีประโยชน์คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย กำลังคน วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ ที่ต้องเสียไป ทำให้คาดคะเนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อรู้ว่าผลกระทบนั้นจะเกิดขึ้นในทางลบ ก็จะได้หาทางป้องกันและแก้ไขแต่เนิ่นๆ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง การประเมินสภาพเมื่อเริ่มโครงการหรือแผนงาน เป็นการทำให้จะเริ่มต้นโครงการหลังจากที่ได้ผ่านการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของโครงการแล้วทั้งนี้ เพื่อจะตรวจสอบต่อไปว่ามีความพร้อมที่จะดำเนินการตามโครงการได้แล้วหรือยังในส่วนนี้เป็นการประเมินเกี่ยวกับ

- บุคลากรที่จำเป็นตามที่ต้องการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
- งบประมาณที่จำเป็นตามที่ต้องการ
- วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นตามที่ต้องการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
- สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชนที่จะดำเนินโครงการ
- โครงสร้างของการบริหาร ได้แก่ การจัดสายการบริหาร การจัดการ
- ความรู้สึกของบุคคลในระดับต่าง ๆ ที่มีต่อโครงการ
- ความพร้อมของกิจกรรมที่จะดำเนินการ

- ฯลฯ

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปใช้เปรียบเทียบกับสภาพที่เกิดขึ้น
เมื่อสิ้นสุดโครงการ

ความสำคัญของปัจจัยเบื้องต้นทำให้

1. ทราบว่ามีทรัพยากรพร้อมหรือไม่ อันจะเป็นแนวทางในการบริหารโครงการต่อไป ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาที่จะมีขึ้นในอนาคต
2. ได้ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งเป็นสภาพก่อนที่จะเริ่มโครงการ เพื่อไว้ใช้เปรียบเทียบกับสภาพเมื่อสิ้นสุดโครงการ อันจะเป็นหลักฐานในการบ่งชี้ว่า ได้มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปในระหว่างมีการดำเนินตามโครงการนั้น ๆ บ้างถ้าขาดข้อมูลพื้นฐานนี้ก็ไม้อาจจะบอกถึงผลของโครงการได้อย่างถูกต้องชัดเจน

3. การประเมินกระบวนการ หมายถึง การประเมินผลในระหว่างการทำโครงการ เป็นการวัดความก้าวหน้าของโครงการและตรวจสอบการดำเนินงานตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้การดำเนินงานบิดเบือนไปจากแผนงานและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เป็นการประเมินเกี่ยวกับกิจกรรมต่อไปนี้

- การปฏิบัติงานตรงตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่
- บุคลากรปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์หรือไม่
- กิจกรรมใดเสร็จสิ้นก่อนกำหนด กิจกรรมใดสำเร็จช้ากว่ากำหนด

เพราะเหตุใด

- การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงิน กำลังงาน คุ่มค่าเพียงใด มีให้ดำเนินงานตามแผนหรือไม่
- ขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติมีมากน้อยเพียงใด
- มีการติดตามประเมินผลงานเป็นระยะหรือไม่
- ฯลฯ

ความสำคัญของการประเมินกระบวนการ

ทำให้ทราบว่างานได้ดำเนินไปตามแผนหรือไม่เพียงไร มีอุปสรรค ปัญหาอะไรบ้าง จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขสิ่งใดบ้าง การแก้ไขนี้เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดให้โดยพิจารณาปรับปรุงแก้ไขแผนเดิมที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานในระยะต่อไปมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการนำเอาผลของการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงไม่ว่าจะปรับปรุงโครงการ ทรัพยากรหรือบุคคล จัดว่าเป็นความสำคัญหลักของการประเมินทำให้ได้ผลการประเมินการปฏิบัติตามโครงการไปใช้ร่วมกับการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถทราบสาเหตุของการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การรายงานผลการทดลองใช้หลักสูตร A เมื่อสิ้นสุดโครงการ พบว่าเด็กสามารถสอบได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยกว่าเด็กที่เรียนตามหลักสูตรปกติ

(ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่าเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ) ซึ่งไม่เป็นไปตามผลที่คาดไว้ ผลการประเมินในระหว่างการดำเนินงานโครงการ จะทำให้ทราบว่า การทดลองได้ดำเนินไปตามขั้นตอนในสภาพอย่างไรจนจบกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลนี้จะช่วยอธิบายสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดลองใช้หลักสูตร A ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรใหม่มีปัญหาหรือข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแผนได้ เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต การประเมินผลผลิตนี้จัดทำเมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว เป็นการประเมินโครงการในลักษณะรวบยอดเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพิจารณาในการดำเนินงานต่อไป

การประเมินผลรวบยอดนี้ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเดียวกัน คือเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผลของโครงการนั้นหรือไม่ สิ่งที่จะต้องประเมิน ได้แก่

- ผลผลิตตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์
- ผลต่อหน่วยงาน
- ผลต่อชุมชน

ความสำคัญของการประเมินผลผลิต

1. ทราบว่าเกิดผลตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
2. ทราบการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลจากโครงการ เมื่อเปรียบเทียบผลของสภาพเมื่อสิ้นสุดโครงการกับสภาพเมื่อเริ่มต้นโครงการแล้ว ถ้าในช่วงระยะเวลาการดำเนินโครงการ ไม่มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ อันมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงนั้นแล้ว ย่อมถือได้ว่าความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ เกิดจากโครงการ

3. ทราบผลกระทบและผลพลอยได้จากโครงการนั้น
4. ทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ
5. สามารถนำผลมาใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาในระยะต่อไป

สรุปว่าการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ผู้ประเมินได้นำรูปแบบการประเมิน CIPP มาใช้ เพราะจะทำให้ทราบถึงภาพรวมของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นคิดที่จะทำโครงการ การเตรียมการดำเนินงาน จนถึงผลลัพธ์ของโครงการที่สำคัญ คือ เป็นวิธีการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมาย และบริบทของโครงการที่จัดขึ้น

ซึ่งการประเมินโครงการโดยรูปแบบของ CIPP มีกรอบการประเมินตาม
แผนภาพข้างล่าง คือ

การประเมินสถานะ แวดล้อมหรือบริบท (C)	การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น (I)	การประเมิน กระบวนการ (P)	การประเมิน ผลผลิต (P)
1. ความต้องการของ สังคมได้แก่ สภาพปัญหา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมนโยบายของ หน่วยงานสภาพทาง กายภาพของสังคม 2. ความต้องการส่วน บุคคล ได้แก่ การพัฒนา คุณภาพชีวิตของบุคคล ความคาดหวังของบุคคล ความต้องการ ความ คิดเห็นของบุคคล 3. ความเป็นไปได้ของ โครงการที่จะสนองตอบ 4. ความเหมาะสมในแง่ ของกาลเวลาและโอกาส	1. บุคลากร ได้แก่ - ผู้รับบริการจาก โครงการ บุคลากร เป้าหมายของโครงการ - เจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องผู้บริหาร โครงการ - เจ้าหน้าที่ หน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้องหรือให้การ สนับสนุน 2. วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สื่อ 3. เงิน ได้แก่ เงิน งบประมาณ เงินสมทบ	1. การจัดทำแผนการ ได้แก่ การจัดองค์กร การจัดบุคลากร การสั่งการ การประสานงาน การรายงานผล 2. วิธีดำเนินการ ได้แก่การเตรียมความ พร้อมการปฏิบัติงาน การประเมินผลการ ดำเนินงาน 3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมหลักของ โครงการ 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คุณภาพของ ผลผลิต / ผลลัพธ์/ ตามโครงการ 2. ปริมาณผลผลิต ตามโครงการ 3. ประโยชน์ที่ได้รับ จากโครงการ ตามที่ กำหนดใน วัตถุประสงค์

2. กรอบการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดกรอบการจัด
โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ปีงบประมาณ 2561 (สำนักงาน กศน. 2561 : 2) ไว้ดังนี้

2.1 หลักการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายด้านการศึกษา เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาและกระจาย
โอกาสทางการศึกษาในสังคมไทยโดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาค ความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่
ประชากรทุกกลุ่ม รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกาย ทางการเรียนรู้ ชนกลุ่มน้อย

โดยสนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และการจัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิตนั้น

สำนักงาน กศน. ได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษานอกระบบ แผนงานสนับสนุน
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสนับสนุน (1) ค่าเล่าเรียน (2) ค่าหนังสือเรียน (3) ค่าจัดโครงการ
พัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างทั่วถึง เพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพผู้เรียน โดยไม่เสีย
ค่าใช้จ่าย เพื่อให้การจัดโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวอย่างมี
ประสิทธิภาพ สำนักงาน กศน. จึงกำหนดกรอบการจัดโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามนโยบายการ
จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน กศน. ซึ่งเป็นโครงการที่ให้สถานศึกษา
จัดเพิ่มเติมจากการเรียนปกติ ให้กับนักศึกษา กศน. ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

2.2 กรอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เพื่อให้สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่าง
มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนดังนี้

2.2.1 กิจกรรมพัฒนาวิชาการ

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เพียงพอกับการศึกษา
ในแต่ละระดับและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการเพิ่มมากขึ้นในรายวิชา
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ ภาษาไทย
ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่น ๆ ตามความต้องการของนักศึกษา กศน.
ซึ่งวิทยากรหรือผู้สอน ควรเป็นผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในการสอนวิชานั้น ๆ โดยตรงซึ่งอาจจะเป็น
บุคคลภายนอก หรือครู กศน. ได้ตามความเหมาะสมส่วนจำนวนนักศึกษา กศน. ที่ร่วมกิจกรรม ให้อยู่ใน
ดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2.2 กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต

เป็นการจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติมจากการเรียนปกติในสาระทักษะการดำเนิน
ชีวิต หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องจากสังคมปัจจุบัน
มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ข่าวสารข้อมูล และเทคโนโลยี มีการแข่งขันและ
ความขัดแย้งมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับ นักศึกษา
กศน. โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้อง และมีทักษะ
หรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่น ปัญหาเสพติด การ
ตั้งครมไม่พึงประสงค์ เพศสัมพันธ์ ทะเลาะวิวาท ครอบครัวแตกแยก ความรุนแรง ความเครียด
ภัยพิบัติ ฯลฯ รวมทั้งมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและ
สามารถนำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2.2.3 กิจกรรมที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์

เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีมีความรักและภาคภูมิใจในชาติไทย และแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนทะนุบำรุงและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาที่นับถือ การส่งเสริมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การเทิดทูนและปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์

2.2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2.2.5 กิจกรรมลูกเสือ และกิจกรรมอาสาชุกวาท

เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมมีจิตอาสา มีความเสียสละในการช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ กศน. และกิจกรรมอาสาชุกวาทหรืออาจดำเนินการร่วมกับสำนักงานลูกเสือแห่งชาติสำนักการลูกเสือชุกวาทและกิจกรรมนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานชุกวาท สภาชุกวาทไทย เป็นต้น

2.2.6 กิจกรรมด้านกีฬา และส่งเสริมสุขภาพ

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้มีโอกาสออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพพลานามัยที่ดี สร้างนิสัยความมีน้ำใจเป็นนักกีฬาและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ ให้รู้จักแพ้ รู้ชนะ รู้ภัย และเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างนักศึกษา กศน. ครู กศน. บุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ ข้าราชการพลเรือน ครู และผู้บริหารหน่วยงาน / สถานศึกษา

2.2.7 กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT)

เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เช่น การจัดอบรมความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ICT เป็นต้น

2.2.8 กิจกรรมเพื่อเพื่อพัฒนาความรู้สู่ประชาคมโลก

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับผู้เรียน ในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความมั่นคง และการเมือง เพื่อเข้าสู่ประชาคมโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัยทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทายและมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมยุค 4.0 เป็นต้น

2.2.9 กิจกรรมจิตอาสา กศน. “เราทำความดีด้วยหัวใจ”

เป็นกิจกรรมที่หน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. จัดขึ้น หรือร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และร่วมกับประชาชนทุกหมู่เหล่าที่มีจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน และแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำท่วมในเขตชุมชน ปัญหาการจราจรและอื่น ๆ เพื่อสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ทรงห่วงใยปัญหาน้ำท่วม และปัญหาการจราจรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ และสอดคล้องกับพระบรมราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 เป็นการพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ในชุมชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น

2.2.10 กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และพัฒนาทักษะการเรียนรู้

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน เรียนรู้ เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน และการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2.11 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษา เรียนรู้ ฝึกทักษะและฝึกปฏิบัติ ด้านอาชีพที่ตนเองสนใจ เพื่อเป็นทางเลือก และวางแผนการประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในอนาคต

2.2.12 กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ ให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจ สืบสานวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.13 กิจกรรมการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน

2.2.14 กิจกรรมเสริมสร้างความสามารถพิเศษ

เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ หรือพรสวรรค์ในด้านต่าง ๆ ให้มีโอกาสและกล้าแสดงออกถึงทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และพัฒนาความสามารถพิเศษหรือพรสวรรค์ไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนเอง เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต โดยการจัดตั้งชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรม TO BE NUMBER ONE การจัดตั้งศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น เป็นต้น

2.3 แนวคิดในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาค่ายทักษะชีวิต

2.3.1 ความหมายของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life Skill) หมายถึง คุณลักษณะ หรือความสามารถเชิงสังคม จิตวิทยา (Psychosocial Competence) ที่เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ เอดส์ ยาเสพติด ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. 2547 : 1 - 3)

2.3.2 ทักษะชีวิตที่จำเป็น

ทักษะชีวิตจะมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมและสถานที่ อย่างไรก็ตาม มีทักษะชีวิตอยู่กลุ่มหนึ่งที่ถูกมองว่าเป็นหัวใจสำคัญที่ทุกคนควรมีโดยองค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ หรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ
2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และประเมินปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่รอบตัวที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต
5. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การตักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ฯลฯ
6. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ยืนยาว

7. ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง (Self Awareness) เป็นความสามารถในการค้นหา รู้จัก และเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการและสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

8. ทักษะการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สีผิว อาชีพ ฯลฯ ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่า หรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื่อเฮดส์

9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียดเพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

10. ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียดเพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

ทักษะชีวิตมีความสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนที่ต้องมีทักษะชีวิตในเรื่องต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการและพัฒนาการตามวัย และวุฒิภาวะ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กำหนดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1. ทักษะชีวิตด้านสุขภาพอนามัย เช่น
 - การสร้างสุขภาพของตนเองให้ถูกสุขลักษณะ
 - ความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร
 - การออกกำลังกาย, กีฬา
 - การป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น เอดส์ ไข้เลือดออก มะเร็ง
 - ยาเสพติด
 - การดูแลสุขภาพจิต
 - เทคนิคการคลายเครียด
 - วิธีการจัดการกับความโกรธ
 - การพัฒนา EQ
 - พฤติกรรมที่เหมาะสมในวัยต่างๆ
 - การพัฒนาบุคลิกภาพ

- เพศศึกษา

ฯลฯ

2. ทักษะชีวิตด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น

- การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ น้ำท่วมไฟไหม้
- การป้องกันอุบัติเหตุในบ้านและนอกบ้าน
- ศิลปะการป้องกันตัวสำหรับสตรี
- การรักษาความปลอดภัยในชุมชน
- การประนีประนอมข้อพิพาทชุมชน
- การป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศ
- การยุติความรุนแรงในเด็กและสตรี
- กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชน
- การขับขี่ปลอดภัย มีวินัยจราจร

ฯลฯ

3. ทักษะชีวิตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น

- การปลูกป่าและการรักษาป่าชุมชน
- การใช้วัสดุธรรมชาติในชีวิตประจำวัน
- การรีไซเคิล
- การอนุรักษ์น้ำ
- การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
- การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด

ฯลฯ

4. ทักษะชีวิตด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น

- ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เสียสละ
- ความซื่อสัตย์ สุจริต
- ความรับผิดชอบ ความมีวินัย
- การประหยัด อดออม
- ความอดทนอดกลั้น
- ความกตัญญู กตเวทิต
- ความอดทน อดกลั้น
- การพึ่งตนเอง
- การลด ละ เลิกอบายมุข
- การทำงานเป็นทีม

- ความสามัคคีในหมู่คณะ
- ความเป็นประชาธิปไตย
- ความสนใจใฝ่รู้
- ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ความเป็นมนุษยสัมพันธ์

ฯลฯ

การจัดกิจกรรมโดยยึดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน เป็นหลัก

จากการที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ได้กำหนดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเป้าหมายไว้ 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นั้น สถานศึกษาควรวิเคราะห์ว่าทักษะชีวิตแต่ละด้านมีความจำเป็นกับกลุ่มเป้าหมายใดบ้าง จำเป็นอย่างไร ใครบ้าง ที่ควรได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตแต่ละด้าน ได้แก่

1. ทักษะชีวิตด้านสุขภาพอนามัย มีจุดมุ่งหมายให้กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ถูกต้อง และมีทักษะในการป้องกันดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เหมาะสม เช่น

- เรื่องการออกกำลังกาย เป็นทักษะด้านสุขภาพอนามัยที่มีความจำเป็นกับทุกกลุ่มเป้าหมาย คือ เป็นทักษะชีวิตที่ต้องสร้างเสริมให้ทุกกลุ่ม ในการจัดกิจกรรมนั้น นอกจากจะรวมกลุ่มผู้สนใจมาออกกำลังกายร่วมกันแล้ว สถานศึกษาควรจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญเห็นคุณค่าของการออกกำลังกายว่ามีประโยชน์ต่อชีวิตอย่างไร ช่วยแก้ไขปัญหสุขภาพได้อย่างไรเป็นการฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ นอกเหนือจากการฝึกปฏิบัติเพียงอย่างเดียว

- เรื่องโรคเอดส์ที่มีการแพร่ระบาดในกลุ่มวัยรุ่นอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีสถิติการติดเชื้อเพิ่มขึ้นมาก สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ให้กับกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ กรณีนี้ถือว่าเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นเร่งด่วนที่ต้องซ่อมสร้างให้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง รู้จักวิเคราะห์ และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการนำไปสู่การติดเชื้อเอดส์ เช่น การดื่มเหล้า การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การฝึกทักษะปฏิเสธ เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง โดยอาจจัดในรูปแบบการเข้าค่าย การฝึกอบรมหรือบูรณาการในการเรียนการสอน

2. ทักษะชีวิตด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีจุดมุ่งหมายให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักในภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น และมีทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม เช่น

- การป้องกันน้ำท่วม เป็นทักษะชีวิตด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่มีความจำเป็นกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นประจำ มีผลให้ผู้คนเสียชีวิตและทรัพย์สินเสียหายจำนวนมาก ในกรณีนี้สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายรู้จักวางแผนเตรียมการป้องกันน้ำท่วมล่วงหน้าโดยอาจจัดรวมกลุ่มแกนนำในพื้นที่เพื่อระดมความคิดเห็นหาวิธีการป้องกันที่ได้ผลในรูปแบบต่าง ๆ จัดฝึกอบรมอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างถูกวิธีประสานงานเครือข่ายจัดเตรียมเครื่องอุปโภคบริโภคไว้ล่วงหน้า จัดให้มีการประชาสัมพันธ์บอกข่าวให้ประชาชนในพื้นที่ทราบเป็นระยะ ฯลฯ

- การป้องกันการถูกละเมิดทางเพศ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมากในกลุ่มเด็กและสตรี เช่น เด็กหญิงถูกพ่อบุชชี่ ผู้หญิงถูกข่มขืนและฆ่าหรือแม้แต่เด็กผู้ชายที่มีข่าวถูกทำอนาจารเกิดเป็นปัญหาสังคมตามมา ในกรณีนี้สถานศึกษาอาจจัดกิจกรรมในลักษณะการอบรมให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เพื่อให้รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์เสี่ยง รู้จักสังเกตพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้าม ฝึกทักษะการเจรจาต่อรองเพื่อเอาตัวรอด ฝึกทักษะการป้องกันตัวและการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3. ทักษะชีวิตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจุดมุ่งหมายให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดคุ้มค่าและปลอดภัย เช่น

- เรื่องการลดปริมาณของเป็นทักษะชีวิตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความจำเป็นกับกลุ่มเป้าหมาย แต่สถานศึกษาอาจที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นกลุ่มแม่บ้าน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับจำนวนขยะในบ้าน โดยอาจจัดเป็นกลุ่มสนทนาในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาขยะในหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เช่น ทำอย่างไรจะลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกและกล่องบรรจุอาหารที่มาจากโฟมได้ หรือการนำเศษอาหารในบ้านไปใช้ประโยชน์โดยนำไปหมักทำปุ๋ยได้อย่างไร และมีการฝึกปฏิบัติให้ทดลองทำปุ๋ยนำไปใช้ในครัวเรือน นอกจากนี้อาจตั้งเป็นชมรมแม่บ้านยุคใหม่รณรงค์เผยแพร่เรื่องนี้ ในลักษณะแนะนำบอกต่อกันไปให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ส่วนกลุ่มเป้าหมายเยาวชน เช่น นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ควรบูรณาการเรื่องนี้ในการเรียนการสอนทุกหลักสูตร

- เรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า เป็นเรื่องที่ประเทศไทยกำลังรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันประหยัด ในกรณีนี้สถานศึกษาอาจพิจารณาจัดกิจกรรมโดยเริ่มในกลุ่มนักศึกษานอกโรงเรียนทุกหลักสูตรเช่น ในกิจกรรมโฮมรูมใช้เวลา 30 นาที ก่อนพบกลุ่มแต่ละครั้ง พูดคุยให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่า ในบ้านเรือนของแต่ละคนมีการใช้

น้ำ ไฟฟ้ากันอย่างไรคุ้มค่า หรือไม่ หากใช้สิ้นเปลืองทำให้เสียค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนมากจะมีวิธีการ
 อย่างไรที่จะใช้อย่างประหยัด ลดค่าใช้จ่าย อาจมอบหมายให้นักศึกษาไปพูดคุยกับคนในครอบครัว
 และนำผลมาพูดคุยกันในแต่ละเดือนว่าที่บ้านนักศึกษาใช้วิธีการอย่างไรจึงประหยัด ลดค่าใช้จ่ายได้
 จากนั้น จึงร่วมกันหารูปแบบที่จะรณรงค์เผยแพร่ต่อในชุมชน เช่น เผยแพร่ทางหอกระจายข่าว
 จัดทีมรณรงค์สอดแทรกความรู้ในงานประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน

4. ทักษะชีวิตด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

มีจุดมุ่งหมายให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 ตระหนักถึงผลร้ายของการเป็นคนที่ไม่ดีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของ
 ครอบครัวและชุมชน

- การลด ละ เลิก อบายมุข เป็นทักษะชีวิตด้านคุณธรรม จริยธรรมที่
 สถานศึกษาควรวิเคราะห์ว่ากลุ่มเป้าหมายในพื้นที่มีปัญหาเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขในเรื่องใด เช่น
 อาจมีกลุ่มเป้าหมายติดการพนันจนเกิดเป็นปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว หรือกลุ่มเด็กวัยรุ่นชอบเล่นพนันบอล
 จนเกิดปัญหาด้านการเรียน และด้านครอบครัว ในกรณีนี้ถือเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นเร่งด่วนที่ต้องซ่อม
 สร้างให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยอาจจัดเป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ปรึกษา พูดคุยโน้มน้าวชักจูงชี้ให้เห็นผลร้าย
 ของการเล่นพนัน ร่วมกันหาทางแก้ไข อาจเชิญบุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือของหมู่บ้านมาร่วมพูดคุย
 อย่างไม่เป็นทางการ หรือหากมีบุคคลที่เคยประสบปัญหาเรื่องติดการพนัน แต่สามารถกลับตัวกลับใจ
 ได้มาร่วมพูดคุย ก็จะเป็นตัวอย่างที่อาจจะโน้มน้าวจิตใจได้ และสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ชุมชนจัด
 กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาเรื่องนั้นเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และ
 เกิดรายได้ เพื่อที่จะได้ไม่ใช้เวลาว่างไปมั่วสุมกับการพนัน นอกจากนี้ อาจขยายผลโดยชุมชนร่วมกันออก
 มาตรการห้ามเล่นการพนันในหมู่บ้าน หากใครฝ่าฝืนจะต้องถูกตัดออกจากสมาชิกศาสนาของหมู่บ้าน
 เพื่อให้การเล่นในงานศพหมดไปลูกหลานไม่ต้องเห็นภาพการเล่นการพนันในชุมชน

- ค่านิยมที่พึงประสงค์ สังคมไทยกำลังหลงผิดกับค่านิยม ความพึงเพื่อนับถือ
 คนมีเงินมากกว่าคนดี เช่น เยาวชนไทยนิยมความโก้หรู ขาดความรับผิดชอบ ขาดวินัยไม่รู้จักอดทนรอ
 คอย ในกรณีนี้สถานศึกษาอาจพิจารณาจัดกิจกรรมทักษะชีวิต โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมค่ายฝึกอบรม
 เพื่อปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ในเรื่องที่สถานศึกษาได้วิเคราะห์แล้วว่าเป็นปัญหาของกลุ่ม
 เยาวชน เช่น เรื่องความรับผิดชอบ ความมีวินัย การประหยัดอดออม ความกตัญญู ฯลฯ โดยเน้นการจัด
 กิจกรรมที่ให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ และหลังจากจัดกิจกรรมเข้าค่ายแล้ว ควรส่งเสริม
 ให้มีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น สร้างเครือข่ายเยาวชนคนดี ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ในรูปแบบและโอกาส
 ต่างๆ

2.3.3 องค์ประกอบที่สำคัญของกิจกรรมค่ายทักษะชีวิต

ในการดำเนินการจัดค่ายทักษะชีวิต คณะผู้จัดทำและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้อง
 คำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทักษะชีวิตอะไรบ้างที่ต้องการให้เกิดกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา
2. จะใช้ประเด็นเนื้อหาเรื่องอะไรในการฝึกทักษะชีวิต โดยอาจกำหนดเนื้อหาที่เป็นปัญหาของสังคม เช่น เนื้อหาเรื่องยาเสพติด หรือเนื้อหาที่เป็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การดูแลสุขภาพ
3. จะใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไหนองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ คณะผู้จัดต้องนำมาวิเคราะห์ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดทักษะที่จะเป็นอันจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 1 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดค่ายทักษะชีวิต

ทักษะที่จำเป็น 10 ประการ	ประเด็นเนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้
ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทุกคนควรมีและได้รับการพัฒนาเมื่อผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในค่ายดังนี้	คือเนื้อหาสาระที่เลือกเป็นประเด็นหลักในการฝึกทักษะชีวิต โดยเลือกจากประเด็นที่เป็นปัญหาในสังคม/ชุมชน หรือเลือกจากความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ถูกต้อง และมีทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพื่อเตรียมการที่ดีในอนาคต เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับ	คือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจการสร้างเจตคติและฝึกทักษะ โดยมากมักใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่ง “ค่าย” นับว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมประการหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายการศึกษา นอกโรงเรียนในรูปแบบของ
1. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making)	จากความต้องการของ	เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่ง
2. ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving)	กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม	“ค่าย” นับว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมประการหนึ่งของ
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ถูกต้อง และมีทักษะที่	กลุ่มเป้าหมายการศึกษา
4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)	จำเป็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เพื่อ	นอกโรงเรียนในรูปแบบของ
5. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)	ตอบสนองการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพื่อเตรียมการที่ดีในอนาคต	- ค่ายพักค้าง
6. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)	เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับ	- ค่ายไป - กลับ
	1. การส่งเสริมประชาธิปไตย	- ค่ายเป็นช่วงต่อเนื่อง
	2. การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด	- อื่นๆ
	3. การส่งเสริมสุขภาพกายและ สุขสุขภาพกายและสุขภาพจิต	
	4. การป้องกันภัยอันตรายในชีวิต และทรัพย์สิน	

ตารางที่ 1 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดค่ายทักษะชีวิต (ต่อ)

ทักษะที่จำเป็น 10 ประการ	ประเด็นเนื้อหา	กิจกรรมการเรียนรู้
7. ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self Awareness)	5. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้อง และ	
8. ทักษะการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น (Empathy)	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในสังคมไทย	
9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion)	6. การอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
10. ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)	7. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ ในครอบครัว	
	ฯลฯ	

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน การจัดค่ายทักษะชีวิตตามแนวคิด กศน. (2547 : 3)

ในการจัดค่ายทักษะชีวิต คณะผู้จัดต้องร่วมกันวิเคราะห์ว่าประเด็นเนื้อหาที่เลือกมาใช้เป็นตัว นำสู่การฝึกทักษะชีวิตนั้น ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเกิดทักษะชีวิตข้อใดบ้าง จากทักษะชีวิต 10 ประการ ดังกล่าวข้างต้น บางเนื้อหาอาจจะมีครบทั้ง 10 ประการ หรือบางเนื้อหาจะเน้นเพียงประการที่สำคัญ และจำเป็นซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดค่ายนั้น ๆ เป็นสำคัญ

2.3.4 รูปแบบของกิจกรรมพัฒนาค่ายทักษะชีวิต

ในการจัดค่ายทักษะชีวิตตามนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน เป็นการบูรณาการกระบวนการฝึกทักษะชีวิตกับสาระเนื้อหาทั้งที่เป็นปัญหาเสพติด การส่งเสริม ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม หรือการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยจัดในรูปแบบของค่าย (สำนัก บริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. 2547 : 8 - 9)

รูปแบบของค่ายทักษะชีวิต แบ่งตามลักษณะของการจัดได้ดังนี้

1. ค่ายพักแรมแบบเดินทาง (Trip Camp) หรือแบบธรรมชาติ (National Camp) เป็นการใช้ชีวิตแรมคืนในธรรมชาติ โดยมีการวางแผนว่าจะเดินทางไปไหน พักที่ไหน ลักษณะการ ตั้งค่ายชั่วคราวโดยดัดแปลงพื้นที่นอน

2. ค่ายพักแรมแบบถาวร (Residential Camps) หมายถึง ค่ายพักแรมที่มีการ สร้างที่ทำการถาวรมีคณะกรรมการค่ายประจำ มีการจัดค่ายอยู่เป็นประจำอย่างมีระเบียบ มีสถานที่ และเครื่องอำนวยความสะดวกครบ เช่น ค่ายลูกเสือต่าง ๆ แต่การพักอาจแบ่งตามระยะเวลาของการพัก ได้ 2 ชนิดคือ

2.1 ค่ายพักแรมระยะสั้น (Shot – Term Residence Camps)

เป็นการจัดเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ 2 – 3 วัน หรือ 1 สัปดาห์ ตามความต้องการ

วัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งให้สมาชิกค่ายพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองและมีประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน มีความอดทนและรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ

2.2 ค่ายพักแรมระยะยาว (Long – Term Camps) เป็นการ

จัดค่ายพักแรมที่ใช้เวลาค่อนข้างยาวตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป

วัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งให้สมาชิกค่ายพัฒนาหรือปรับปรุงตนเองและมีประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน มีความอดทนและรู้จักใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น ๆ

2.3 ค่ายพักแรมแบบครอบครัว (Family Camps) หมายถึง ค่ายพักแรมที่

สมาชิกครอบครัวได้มีโอกาสประกอบกิจกรรมร่วมกัน

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยทางค่ายทักษะจะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ ทั้งด้านความรู้และการบันเทิง

2.4 ค่ายแบบไป - กลับ (Day Camping)

ในการจัดค่ายแบบไป - กลับ ย่อมมีความแตกต่างทั้งข้อดีและข้อด้อยจากการจัดค่ายพักค้าง หรือค่ายแบบอื่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเข้าค่ายทักษะชีวิต แต่ไม่สามารถค้างคืนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตได้
2. เพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดค่ายแบบพักค้างสามารถดำเนินการจัดค่ายทักษะชีวิตได้
3. เพื่อช่วยในการขจัดปัญหาบางประการประเภทการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับที่พัก อาหาร ยานพาหนะ และระดมสรรพกำลังในกิจกรรมด้านวิชาการได้มากขึ้น

วิธีการจัดค่ายทักษะชีวิตแบบไป - กลับ

1. ศึกษาวิเคราะห์นโยบายของรัฐ / หน่วยงานและสภาพปัญหาของชุมชนในพื้นที่
2. สำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและทุนทางสังคม
3. ประสานเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนให้มีส่วนร่วมต่อการจัดค่ายแบบไป - กลับ
4. กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาภาคกลางวัน
5. เตรียมการจัดค่ายทั้งด้านวิชาการและการอำนวยความสะดวก
6. ดำเนินการจัดค่ายตามวิธีที่กำหนด
7. ติดตาม / ประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง

8. สรุปรายงานผล

รูปแบบกิจกรรมที่สามารถใช้ในค่ายแบบไป - กลับ

1. กิจกรรมกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก วิทยากรเป็นผู้สรุปและเติมเต็ม
2. ฐานกิจกรรมในแต่ละเนื้อหาควบคู่กับการส่งเสริม / พัฒนาทักษะชีวิต
3. ทักษะศึกษาและสะท้อนความคิดเห็นสะท้อนความคิดเห็นกลุ่มและภาพรวมทั้งหมด
4. การมอบหมายภารกิจที่สามารถปฏิบัติได้นอกเวลาเข้าค่ายแบบไป - กลับ

สรุป การจัดกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตทั้ง 4 รูปแบบดังกล่าวไม่อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบใดดีที่สุด ขึ้นอยู่กับความพร้อม วัตถุประสงค์ของผู้จัดและสมาชิกค่าย แต่ในการจัดโครงการส่งเสริมค่ายทักษะชีวิตศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมเป็นการจัดค่ายในลักษณะของค่ายพักแรมระยะสั้น ระยะเวลาประมาณ 2 วัน โดยจัดในค่ายพักแรมแบบถาวรที่มีสถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับสมาชิกค่าย โดยมีประเด็นเนื้อหาสาระที่จัดเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตย การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต การป้องกันภัยอันตรายในชีวิตและทรัพย์สินและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้องและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมไทย หรือเนื้อหาสาระด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเกิดทักษะชีวิต 10 ประการได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการจัดการกับความเครียด

3. บริบทของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน เดิมคือศูนย์ประสานงานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าอุเทน ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 เข้าสถานที่บริเวณคุ้มวัดโพชนแก้ว เป็นสำนักงาน ต่อมาได้รับงบประมาณและเงินสมทบจากประชาชนก่อสร้างอาคารห้องสมุดประชาชน บริเวณหน้าว่าการอำเภอท่าอุเทน (หลังเก่า) จึงใช้ส่วนหนึ่งของอาคารเป็นที่ตั้งศูนย์ประสานงานงานการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าอุเทน ตั้งแต่เดือนเมษายน 2532 ต่อมาปี 2536 เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอตามลำดับ ปี 2540 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ใช้สถานที่ที่ว่าการอำเภอหลังเก่าพัฒนาเป็นสำนักงานจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันมี นางพุลทรัพย์ เตินเตือน ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา

ต่อมาพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2551 และในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2551 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศรายชื่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครพนม สถานศึกษาใช้ชื่อ “ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน” นับแต่นั้นมา อยู่ในการกำกับดูแลโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครพนม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

1. สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ 124/2 หมู่ 5 ถนนศรีเมือง ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม 48120 หมายเลขโทรศัพท์ 0-4258-1033 หมายเลขโทรสาร 0-4258 -1030, E-mail : thauthen@nkp.go.th, Facebook : กศน.ท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

2. ข้อมูลทั่วไปอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

2.1 ประวัติความเป็นมาอำเภอท่าอุเทน

ชาวเมืองท่าอุเทน เดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองหงสาวดี แขวงไชยบุรี ดินแดนลาวในปัจจุบัน พ.ศ. 2351 หัวหน้าชาวไทยญ้อ ชื่อ ท้าวหม้อและภรรยาชื่อนางสุนันทา ได้รวบรวมผู้คนมาสร้างเมืองใหม่ชื่อเมือง “ไชยสุทธิอุดมบุรี” (ปัจจุบัน คือ ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน) พ.ศ. 2357 ได้สร้างวัดศรีสุนันทมหาอาราม ต่อมาเรียกว่า วัดไตรภูมิ ซึ่งได้พบหลักศิลาจารึกในวัดนี้

พ.ศ. 2369 เจ้าอนุวงศ์เป็นขบถต่อกรุงเทพฯ ได้กวาดต้อนผู้คนไปอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ตั้งเมืองใหม่ชื่อ เมืองหลวงปู่ หรือ ปู่เลิง

พ.ศ. 2376 พระยามหาอำมาตย์(ป้อม อมาตยกุล) เป็นแม่ทัพตั้งอยู่ ณ เมืองนครพนม อีกครั้งหนึ่ง ได้ไปกวาดต้อนผู้คนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง อันมีกลุ่มของชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ผู้ไท, ข่า, โซ่, กะเลิง, แสก, ญ้อ และโย้ย ให้มาตั้งถิ่นฐานทางฝั่งขวาแม่น้ำโขง เพื่อมิให้เป็นกำลังแก่เจ้าอนุวงศ์ และญวน และได้เกลี้ยกล่อมชาวเมืองหลวงปู่เลิง ซึ่งเป็นไทยญ้อให้กลับมาด้วยโดยมีถิ่นฐานที่บ้านท่าอุเทนริมฝั่งขวาแม่น้ำโขงเป็นที่ตั้งเมืองใหม่ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 3 มีพระราชโองการโปรดเกล้าให้แต่งตั้งให้ท้าวปทุม เจ้าเมืองปู่เลิงเป็นพระศรีวรราช เจ้าเมืองท่าอุเทนคนแรกตันตระกูลกิติศรีวรพันธุ์

2.2 ที่ตั้ง

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนครพนม ระยะทางห่างจากจังหวัดนครพนม ประมาณ 26 กิโลเมตร ตำบลพะทายอยู่ห่างจากอำเภอมากที่สุด ระยะทาง 40 กิโลเมตร และบ้านนาข่าท่า ตำบลพะทาย อยู่ห่างจากอำเภอมากที่สุด ระยะทาง 50 กิโลเมตร

3. การปกครองส่วนภูมิภาค

อำเภอท่าอุเทนอำเภอท่าอุเทน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 547 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 341,875

ไร่ แบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 9 ตำบล 111 หมู่บ้าน ได้แก่

1. ตำบลโนนตาล	15	หมู่บ้าน
2. ตำบลเวินพระบาท	10	หมู่บ้าน
3. ตำบลรามราช	17	หมู่บ้าน
4. ตำบลท่าจำปา	16	หมู่บ้าน
5. ตำบลไชยบุรี	17	หมู่บ้าน
6. ตำบลพนอม	11	หมู่บ้าน
7. ตำบลพะทาย	10	หมู่บ้าน
8. ตำบลหนองเทา	8	หมู่บ้าน
9. ตำบลท่าอุเทน	7	หมู่บ้าน

4. การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอท่าอุเทนประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 9 แห่ง ได้แก่

1. เทศบาลตำบลท่าอุเทน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าอุเทนทั้งตำบล
2. เทศบาลตำบลเวินพระบาท ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเวินพระบาททั้งตำบล
3. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนตาล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโนนตาลทั้งตำบล
4. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าจำปา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าจำปาทั้งตำบล
5. องค์การบริหารส่วนตำบลไชยบุรี ครอบคลุมพื้นที่ตำบลไชยบุรีทั้งตำบล
6. องค์การบริหารส่วนตำบลพนอม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพนอมทั้งตำบล
7. องค์การบริหารส่วนตำบลพะทาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพะทายทั้งตำบล
8. องค์การบริหารส่วนตำบลรามราช ครอบคลุมพื้นที่ตำบลรามราชทั้งตำบล
9. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเทา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองเทาทั้งตำบล

5. อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอศรีสงครามและอำเภอบ้านแพง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองนครพนม

ทิศตะวันออก จดแม่น้ำโขง ติดต่อกับเมืองหินบูน แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอโพนสวรรค์และอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม

6. ข้อมูลด้านกายภาพ

6.1 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของอำเภอท่าอุเทนเป็นที่ราบลุ่ม มีความลาดเอียง และเนินเขาเป็นบางส่วน มีป่าไม้เบญจพรรณสลับทุ่งนา จึงเหมาะสมแก่การเพาะปลูก

6.2 พื้นที่ป่า

พื้นที่ป่าอำเภอท่าอุเทน มีพื้นที่ป่าที่ประกาศเป็นเขตป่าสงวน ประมาณ 23,125 ไร่

- ป่าดงเชียงยืน มีเนื้อที่ 11,950 ไร่
- ป่าดงเซกา มีเนื้อที่ 1,175 ไร่
- ป่าโพนตูม – นางุม มีเนื้อที่ 10,000 ไร่

6.3 แหล่งน้ำที่สำคัญ

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการท่องเที่ยวเป็นเส้นแบ่งกันเขตแดนระหว่างไทยกับ สปป.ลาว มีความยาวในพื้นที่อำเภอท่าอุเทน ประมาณ 64 กิโลเมตร ไหลมาจากอำเภอบ้านแพงผ่านอำเภอท่าอุเทนลงไปทางใต้อำเภอเมืองนครพนม

แม่น้ำสงคราม เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญในด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การประมง และยังมีผลกระทบต่ออำเภอท่าอุเทนในเรื่องอุทกภัยอีกด้วย แม่น้ำสายนี้มีต้นกำเนิดในพื้นที่อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผ่านอำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย ผ่านอำเภอศรีสงครามและไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

ลำน้ำทวย ต้นกำเนิดในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ไหลผ่านอำเภอโพนสวรรค์ลงสู่แม่น้ำโขงที่บ้านปากทวย หมู่ 5 ตำบลเวินพระบาท อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

7. ข้อมูลชุมชนโดยรวม ประชากรและรายงานคุณภาพชีวิต

ประชากรอำเภอท่าอุเทน 9 ตำบล 111 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 38,814 คน เป็นชาย 19,553 คน หญิง 19,261 คน ประกอบด้วยคนหลายเผ่าพันธุ์กระจายกันอยู่ตามพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ที่พบส่วนใหญ่ คือ เผ่าไทญ้อ ไทลาว ภูไท ไทข่า ไทโซ่ ไทกะเลิง ภาษาที่พูดในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นภาษา “ญ้อ” รองลงมาภาษา “ลาว” และภาษา “โซ่” ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

คำขวัญอำเภอท่าอุเทน

ท่าอุเทนเมืองธรรมมะ พระธาตุสูงงาม แม่น้ำสองสี ไดโนเสาร์ล้านปี ประเพณีไทญ้อ นายอำเภอปัจจุบัน คือ ว่าที่ร้อยตรีภูมิศักดิ์ ขำปู่

คำขวัญจังหวัดนครพนม

พระธาตุพนมค่าล้ำ วัฒนธรรมหลากหลาย เรณูผู้ไท เรือไฟโสภา งามตาฝั่งโขง ผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนม คือ นายสมชาย วิทย์ดำรงค์

4. โครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ปีงบประมาณ 2561

4.1 หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันสังคมไทยต้องเผชิญกับสภาพปัญหานานัปการ เช่น ปัญหาครอบครัว สภาวะความเครียด ความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ ขาดคุณธรรม ไร้จิตสำนึก ซึ่งนำไปสู่ปัญหาใหญ่ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางสุขภาพ ตลอดจนปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขและป้องกันได้หากประชาชนและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ รู้เท่าทัน การณ์และมีการเตรียมพร้อมในการปรับตัวเพื่อที่จะกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ตลอดจน การเตรียมคนที่มีคุณภาพเพื่ออนาคตในการแข่งขันระดับนานาชาติ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต จึงเป็นหนทางหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยลดสภาพปัญหาและความรุนแรงต่าง ๆ ให้ลดน้อยลงและหมดไปได้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน ในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครพนม จึงได้จัดโครงการฝึกอบรมค่าย พัฒนาทักษะชีวิต ในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับเหตุการณ์และสถานการณ์ เช่น การส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหายาเสพติดและโรคเอดส์ ปัญหาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันสาธารณสุข และการส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม จึงได้จัดกิจกรรมสำหรับประชาชน และนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียนในลักษณะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย เกิดความตระหนักรู้ มีความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนจากสื่อหลากหลายรูปแบบตลอดจนมีการฝึกฝนทักษะ บางประการ ซึ่งจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นอย่างดี

4.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้ให้นักศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน มีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันให้รอดปลอดภัย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นมีความสุข

4.3 กลุ่มเป้าหมาย

นักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมจำนวน 1,725 คน

4.4 วิธีการฝึกอบรม

ใช้วิธีการจัดค่าย ประกอบด้วย

1. ปรับกระบวนการทัศนของผู้เข้ารับการอบรมให้ไปในทิศทางเดียวกัน โดยใช้ทักษะ การละลายพฤติกรรม

2. จัดกิจกรรม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านกลุ่มสัมพันธ์และเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร

4.5 ขอบเขตวิชา ในการจัดค่ายแต่ละค่ายสามารถใช้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งหรือหลายเนื้อหา
รวมกัน

4.5.1 ทักษะชีวิตด้านสุขภาพอนามัย เช่น การสร้างสุขภาพของตนเองให้ถูกสุขลักษณะ
ความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย กีฬา การป้องกันโรคต่าง ๆ เช่น เอชส์
ใช้เลือดออก มะเร็ง ยาเสพติด การดูแลสุขภาพจิต เทคนิคการคลายเครียด วิธีการจัดการกับความโกรธ
การพัฒนา EQ พฤติกรรมที่เหมาะสมในวัยต่าง ๆ การพัฒนาบุคลิกภาพ เพศศึกษา ฯลฯ

4.5.2 ทักษะชีวิตด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ
น้ำท่วมไฟไหม้ การป้องกันอุบัติเหตุในบ้านและนอกบ้าน ศิลปะการป้องกันตัวสำหรับสตรี การรักษา
ความปลอดภัยในชุมชน การประนีประนอมข้อพิพาทชุมชน การป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศ
การยุติความรุนแรงในเด็กและสตรี กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชนการขับขี่ปลอดภัยมีวินัยจราจร
 ฯลฯ

4.5.3 ทักษะชีวิตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่นการปลูกป่าและการรักษา
ป่าชุมชน การใช้วัสดุธรรมชาติในชีวิตประจำวัน การรีไซเคิล การอนุรักษ์น้ำการใช้ทรัพยากรอย่าง
ประหยัดและคุ้มค่า การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด ฯลฯ

4.5.4 ทักษะชีวิตด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น
ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เสียสละ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีวินัยการประหยัด อดออม
ความอดสาหัส ความกตัญญู กตเวที ความอดทน อดกลั้นการพึ่งตนเอง การลด ละ เลิกอบายมุข
การทำงานเป็นทีม ความสามัคคีในหมู่คณะความเป็นประชาธิปไตย ความสนใจใฝ่รู้ ความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเองความเป็นมนุษย์สัมพันธ์ ฯลฯ

4.5.5 ทักษะชีวิตด้านอื่น ๆ

4.6 ระยะเวลา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จัดโครงการค่าย
ทักษะชีวิต ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2560 – 30 กันยายน 2561

4.7 งบประมาณ

ใช้เงินงบประมาณงานจัดการศึกษาต่อเนื่อง รหัส 2000229016500556 งบดำเนินงาน
กิจกรรมทักษะชีวิต ใช้งบประมาณ 302,430 บาท

4.8 สถานที่

4.8.1 หอประชุม กศน. อำเภอท่าอุเทน

4.8.2 วัดป่าโพธิ์ศรี

4.8.3 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านนาบกเค้า ตำบลห้วยยาง จังหวัดสกลนคร

4.8.4 สนามกีฬากลาง จังหวัดนครพนม

4.9 ผู้รับผิดชอบโครงการ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม

4.10 หน่วยงานเครือข่าย

4.10.1 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าอุเทน

4.10.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนครพนม

4.10.3 วัดต่าง ๆ ในอำเภอท่าอุเทน

4.10.4 สถานีตำรวจภูธรท่าอุเทน

4.10.5 สำนักงานเทศบาลตำบลท่าอุเทน

4.10.6 องค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบลในอำเภอท่าอุเทน

4.11 การประเมินผล

ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม

4.12 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เจ้าหน้าที่ ครูนักศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมที่เข้าร่วมโครงการมีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน ให้อยู่รอดปลอดภัยสามารถอยู่กับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นมีความสุขยิ่งขึ้นไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

5.1.1 งานวิจัยในประเทศ

แววดาว ดวงจันทร์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังทำการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมทักษะชีวิตในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยา ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมทักษะชีวิต จำนวน 10 กิจกรรม และแบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมทักษะชีวิต

สุภาพร นกเจริญ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการเผชิญกับอารมณ์ของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 คน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม จำนวน 10 กิจกรรม ทำการทดลองเป็นเวลา 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ประเมินก่อนและหลังการทดลอง 9 ด้าน คือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านความเห็นใจผู้อื่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านการมีแรงจูงใจ ด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านสัมพันธภาพ ด้านความภูมิใจตนเอง ด้านความพอใจในชีวิต และด้านความสุขสงบทางใจ ผลการวิจัยพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เยาวชนมีความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 9 ด้านเพิ่มขึ้น

มณฑนา บรรพสุทธิ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้
2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง และพัฒนาการของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทักษะชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละแผนกิจกรรมแนะแนว
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทั้ง 3 ด้าน โดยนักเรียนเห็นด้วยมากเป็นอันดับที่ 1 คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับตามลำดับ

วิไลรัตน์ แยมจ่อหอ และคณะ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งงานวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแกนนำเยาวชน รวมทั้งศึกษาผลเบื้องต้น และปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างคือแกนนำเยาวชนอายุระหว่าง 12-20 ปี จำนวน 30 คน จากตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมายและผู้ปกครอง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินก่อน - หลังกระบวนการ และแบบประเมินทักษะชีวิตและสังคม ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 กิจกรรม

โดยเริ่มต้นจากการเข้าใจตัวเองแล้วเชื่อมโยงสู่สังคม ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอน ต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน กลุ่มเป้าหมายได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มแกนนำเยาวชน และจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพ

5.1.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เทิสตัน (Thurston. 2002 : 313 - 326) ได้พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะชีวิตกับเด็กวัยรุ่นชนบทในรัฐเทนเนสซี และรัฐมิสซูรี จำนวน 114 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กวัยรุ่นมีพื้นฐานทักษะในการจัดการกับตนเอง รู้จักการเอาตัวรอด และไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้แก่สังคม ซึ่งโปรแกรมนี้มีชื่อว่า SSY (Survival Skills for Youth) ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ และการนำไปประยุกต์ใช้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0001 ซึ่งแสดงว่าโปรแกรม SSY สามารถเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมของวัยรุ่นในชนบทได้ อีกทั้งยังสามารถจำความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตไปใช้ในการจัดการกับตนเองได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม SSY ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า โปรแกรม SSY เป็นโปรแกรมที่ดี สนุก และน่าสนใจ พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น ได้โต้ตอบกันภายในกลุ่ม และได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มเวลาชั่วโมงเรียนให้มากกว่านี้

แม็คเวย์ และคณะ (Mcvey and others. 2003 : 187 - 195) ได้พัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตในการป้องกันโรคที่เกิดจากการกิน โดยใช้ทักษะชีวิตเป็นตัวปรับค่านิยมในการกิน และควบคุมอาหารกับนักเรียนหญิงเกรด 7 และ 8 จำนวน 282 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนอีก 196 คน ให้เป็นกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมในการกินไปในทางที่ดีขึ้น แต่เมื่อติดตามผลหลังจากจบการทดลองไปแล้ว 3 เดือน กลับพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองกลับไปมีพฤติกรรมการกินเช่นเดิม ซึ่งไม่แตกต่างไปจากกลุ่มควบคุม เนื่องจากขาดการควบคุม และประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนความเคยชินที่เป็นตัวชักนำ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะว่าการจะปรับเจตคติ และพฤติกรรมการกินของนักเรียนได้อย่างสมบูรณ์นั้นน่าจะนำไปสอดแทรกไว้ในหลักสูตรหรือวิชาที่นักเรียนเรียนเป็นประจำเพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดความเคยชิน และสามารถเปลี่ยนค่านิยมเจตคติ และพฤติกรรมได้อย่างถาวร

เพล์ทเซอร์ และพรอมทัชชานานอน (Peltzer and Promtussananon. 2003 : 825 - 834) ได้ศึกษาการประเมินผลการจัดการศึกษาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนในเมืองโซล ประเทศแอฟริกาใต้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน จำนวน 3,150 คน แบ่งเป็นชาย 44.1% หญิง 55.9% อายุเฉลี่ย 15.6 ปี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการนำทักษะชีวิตเข้ามาแทรกในการเรียนการสอนด้วย ซึ่งพบว่าได้มีการนำทักษะชีวิตมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่อง พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กวัยรุ่น ความรู้เรื่องไวรัส HIV ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส HIV และการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์

โซลิงเกอร์ และคณะ (Zolinger and others. 2003 : 338 - 346) ได้ศึกษาผลของการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในเมืองมารีออน รัฐอินเดียน่า ปี 1997 - 2000 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนเกรด 6 - 8 จำนวน 1,598 คน เนื้อหาในหลักสูตรประกอบด้วย การให้ความรู้ การปลูกฝังเจตคติ และความสามารถในการตัดสินใจในทางเลือกทางเดินชีวิต ส่วนทักษะชีวิตที่ใช้ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ การจัดการกับความเครียด ทักษะการสื่อสาร และทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่สูบบุหรี่ หรือการทดลองสูบบุหรี่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรนี้สามารถใช้เป็นตัวป้องกันการสูบบุหรี่ได้ดีกับนักเรียนที่ยังไม่เคยลอง หรือสูบบุหรี่มาก่อน นอกจากนี้นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะชีวิตหลักสูตรนี้ให้ความรู้ได้ดีมาก เกี่ยวกับเรื่องผลกระทบของการสูบบุหรี่ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

5.2.1 งานวิจัยในประเทศ

จรรย์ สืบโสตร (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้ CIPP Model : การศึกษากองทุนหมู่บ้านเกิดโฮ่ ตำบลกะทู้ อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต พบว่า กองทุนหมู่บ้านเกิดโฮ่ มีสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนที่ได้รับประโยชน์กันทุกคนและการประเมินผลการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดี ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเกิดโฮ่ ดังนี้ การเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนอย่างชัดเจน การจำแนกโครงสร้างและการจัดวางกำหนดการกองทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมทุกด้านของกองทุนดำเนินไปอย่างสำคัญต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน การทำความเข้าใจพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของชุมชน การศึกษาพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของชุมชน เพื่อใช้ประกอบในการบริหารกองทุน จำเป็นต้องมีการจัดการด้านเทคนิค งบประมาณ และการจัดทำนิติกรรมสัญญา ที่รอบคอบ รัดกุม การจัดวางแบบการควบคุมเวลา ค่าใช้จ่าย และคุณภาพ การจัดการกองทุนต้องมีการจัดวางระบบควบคุมล่วงหน้า และมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การจัดวางเครือข่ายสื่อสาร การกำหนดช่องทางวิธีการสื่อสาร และเนื้อหาของข้อมูลข่าวสาร การแก้ไขปัญหาที่อยู่นอกเหนือความคาดหมาย และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการบริหารกองทุน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารกองทุนที่มีการเตรียมความพร้อมของชุมชนเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ทำให้เกี่ยวข้องของกองทุนสามารถเข้าถึงวัตถุประสงค์เป้าหมายและขั้นตอนการดำเนินการ ตลอดจนการสร้างเจตคติที่ดีและความเข้าใจในภารกิจของกองทุนอย่างชัดเจน การจัดการด้านเทคนิคและงบประมาณ การจัดวางแบบการควบคุมเวลา ค่าใช้จ่ายและคุณภาพของการจัดการกองทุน

วราวุธ สาลีสี (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน : กรณีศึกษาจังหวัดเลย พบว่า

1. ในทัศนะของกลุ่มผู้ดำเนินงานโครงการ พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินเป็นรายด้าน พบว่า สัดส่วนมากที่สุด คือ ปัจจัยนำเข้า เป็นสัดส่วนมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม วัตถุประสงค์ โครงการมีความสำคัญและความจำเป็นต่อนักเรียน นักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โรงเรียนในสังกัดมีความต้องการพระสอนศีลธรรมช่วยจัดกิจกรรมในการสอนอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ พบว่า มีคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบโครงการอย่างชัดเจน และมีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจวางแผนร่วมกันทุกระดับอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านผลผลิต พบว่า ผู้เรียนมีศีลห้าเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมาก

2. ในทัศนะความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในโครงการของกลุ่มนักเรียน พบว่า มีผลการประเมินโดยภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ผลการประเมินข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้สอนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

3. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม พบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า สื่อ อุปกรณ์ และนวัตกรรมการเรียนการสอนยังไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย และขาดประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ พบว่า การประสมพันธ์และการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครองยังไม่ทั่วถึงและการนิเทศติดตามประเมินผลยังไม่เป็นระบบ และด้านผลผลิต พบว่า พื้นฐานคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมาจากหลากหลายพื้นที่ทำให้พื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม แตกต่างกัน การรับรู้และความสนใจจึงต่างกัน

สมสมัย เพื่องาม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินการใช้หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2 พบว่า
ผลการประเมินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2 ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของ
ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดี

สรารุช เมื่อบสน (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการแข่งขันความเป็น
เลิศทางวิชาการโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. โครงการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ โรงเรียนในสังกัดเมืองกาญจนบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านบริบท พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ความเหมาะสมด้านบุคลากร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเหมาะสมของงบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ด้านกระบวนการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินงานภายในโครงการ การดำเนินงานตามแผน ความสามารถในการบริหารโครงการและการกำกับติดตาม การดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

5. ด้านผลผลิต พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

กุสุมา ดาวประสงค์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเหล่างามพิทยาคมพบว่า ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู บุคลากร และนักเรียน มีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1. ด้านบริบท (Context) พบว่า ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม ด้านบริบท โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ใน ระดับมาก

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) พบว่า ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม ด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต (Product) พบว่า ผลการประเมินโครงการประกันคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเหล่างามพิทยาคม ด้านผลผลิต โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ใน ระดับมาก

จันทนา รอดแก้ว (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนทับปุดวิทยา

1. ผลการประเมินประเด็นบริบทของโครงการในภาพรวม พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินและอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของกิจกรรมและความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของโครงการและความเป็นไปได้ของเป้าหมาย ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ในภาพรวมพบว่าผ่านเกณฑ์การประเมินและอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษาด้านทรัพยากร ด้านระบบบริหารจัดการและด้านสภาพแวดล้อม ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผู้บริหารและครู ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินประเด็นกระบวนการของโครงการ ในภาพรวม พบว่าผ่านเกณฑ์ การประเมินและอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ กิจกรรมเข้าค่ายฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมวันสำคัญกิจกรรมอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นกิจกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ กิจกรรมจัดการสอนแบบบูรณาการผ่านเกณฑ์การประเมินโดยอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินประเด็นผลผลิตของโครงการ ในภาพรวม พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้ง 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความคาดหวังการนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและพฤติกรรมมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หลังจากดำเนินงานตามโครงการ ผ่านเกณฑ์การประเมินโดยอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินโครงการ ในภาพรวมของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ประเด็น คือ ประเด็นบริบทของโครงการ ประเด็นปัจจัยนำเข้าของโครงการ ประเด็นกระบวนการของโครงการและประเด็นผลผลิตของโครงการ โดยตัวชี้วัด 18 ตัวชี้วัด พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 15 ตัวชี้วัด อยู่ในระดับมาก 3 ตัวชี้วัด

ธีระศักดิ์ พลนาคุ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนบ้านโคกแฝดดอนทะยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า ผลการประเมินการดำเนินงานโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โรงเรียนบ้านโคกแฝดดอนทะยง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมทุกด้าน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน สรุปผลการประเมินเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านบริบท โดยภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นการสร้างเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอ่านให้แก่แก่นักเรียน และแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานร่วมรับผิดชอบ

การดำเนินงานโครงการจากครู นักเรียน และชุมชน โรงเรียนประชุมชี้แจงเป้าหมาย วิธีการดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินงานที่ชัดเจน กิจกรรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และ วัตถุประสงค์ และเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านเพื่อการเรียนรู้

2. ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี ระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสม มีอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานตามโครงการ มีความเหมาะสมและเพียงพอ บุคลากรมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมส่งเสริม นิสัยรักการอ่าน มีความสะดวกด้านการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์และ เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรม มีสภาพ ของหนังสือ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ได้รับความสนใจให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม และบุคลากรที่จัด โครงการมีความรู้ในเรื่องการจัด กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

3. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการ กำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบกิจกรรม การประสานการจัดกิจกรรมระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และที่เกี่ยวข้อง มีการประชุมครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อรับทราบแนวทาง และร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ ด้วยความ ประหยัด จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งใน ด้านคุณภาพครู คุณภาพผู้บริหาร คุณภาพนักเรียน และคุณภาพโรงเรียน และด้านนิสัยรักการอ่าน

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการพัฒนาโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ควรศึกษาดูงานโรงเรียนตัวอย่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จัดงบประมาณ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ให้เพียงพอและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ประสานขอความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชน/องค์กรต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ค้นหาได้รวดเร็ว มีหนังสือใหม่ ๆ และเพียงพอสำหรับ นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน จัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างสภาพแวดล้อม และ บรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่าน และมีกิจกรรมที่นักเรียนสนุกสนานและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

ปฏิวัติ ใจเมือง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนซีเหล็กพิทยาคม โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP MODL) ประเมินในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ประเมินด้านผลผลิตของโครงการ พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

สุนิตย์ เอ็งฉ้วน (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินโครงการพัฒนาทักษะ ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านย่านตาขาว พบว่า

1. ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียน บ้านย่านตาขาว พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนบ้านย่านตาขาว พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โรงเรียนบ้านย่านตาขาว พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู เฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ด้านผลผลิต เป็นการประเมินในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และด้านความพึงพอใจต่อโครงการโดยผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะพิจารณาแต่ละด้าน สรุปเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สุจิตา คติศิริกฤษ (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารายงานการประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2557 พบว่า

1. การประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2557 ตามรูปแบบ CIPP Model พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ

ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมของโครงการ กับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเห็นว่าโครงการมีความสำคัญและมีความจำเป็นกับสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดถึงการมีส่วนร่วมของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งมีความจำเป็นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนในสภาพของสังคมปัจจุบัน ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

ด้านปัจจัย ประเมินเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือและกำหนดบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนได้สนับสนุนยานพาหนะ หรืองบประมาณในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ครูที่ปรึกษาหรือหัวหน้าระดับได้นำเอาผลการจัดทำสารนิเทศ มาแก้ไข ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน ผลการประเมินพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปรึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านกระบวนการ ประเมินเกี่ยวกับ กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อ ผลการประเมินพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านผลผลิต ประเมินเกี่ยวกับตัวนักเรียนพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากครูอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี สามารถ

เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม ผลการประเมินพบว่า ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 ด้านรู้จักนักเรียนรายบุคคลเพื่อคัดกรอง ด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อ ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครอง ด้านการดำเนินงานทั่วไป ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ด้านการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านคุณภาพนักเรียน ผลการประเมินพบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมาก

นายวันเผด็จ มีชัย (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเปรมติณสูลานนท์ พบว่า

1. ผลการประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับความเพียงพอด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมมีความเพียงพออยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการของโครงการ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู เกี่ยวกับกิจกรรมปฏิบัติงานด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตเกี่ยวกับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.1 ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับด้านผลผลิตของโครงการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

4.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ศึกษาค้นคว้า โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ในโครงการ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก

4.3 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

4.4 ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

วิศิษฐ์ศยา พาพรหม (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินส่งเสริมการอ่านของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านสุขสำราญ พบว่า

1. ผลการประเมินระดับคุณค่าของโครงการส่งเสริมรักการอ่านของนักเรียน ด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต พบว่าด้านสภาวะแวดล้อม ผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่าน ในด้านสภาวะแวดล้อมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านปัจจัย ผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านด้านปัจจัย (Input) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านกระบวนการ ผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านด้านกระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู (Process) ของผู้บริหารและครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน ด้านผลผลิต ผลการประเมินโครงการส่งเสริมรักการอ่านด้านผลผลิต (Product) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ผลการศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียน หลังการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมรักการอ่านของนักเรียน พบว่า ผลการประเมินคุณค่ากิจกรรมในโครงการทั้ง 9 กิจกรรม พบว่าทุกกิจกรรมนักเรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมในกิจกรรมโดยมีระดับการเกิดพฤติกรรมอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 - 4.65

โสภณ ทองจิตร (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา พบว่า

1. การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านกระบวนการของโครงการ ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ ด้านผลผลิตของโครงการ และด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ

2. การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินโครงการ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ด้าน กระบวนการในการดำเนินโครงการ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก การประเมินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ด้านผลผลิตการดำเนินโครงการ พบว่า

3.1 การประเมินความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูและนักเรียนโรงเรียนนารอบวิทยา ปีการศึกษา 2559 โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก

3.2 การนำแนวความคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก

ธงชัย เหมตเกียรติกุล (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาผู้เรียน ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ โรงเรียนร่มโพธิ์วิทยา พบว่า

1. ผลการประเมินด้านบริบทของโครงการ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการพบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินโครงการ

3.1 ในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก

3.2 ในภาพรวม ผู้ปกครองนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก

3.3 ในภาพรวม นักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการ

4.1 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และมากและในภาพรวม ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกกิจกรรม

4.2 ด้านความพึงพอใจต่อผลผลิตของโครงการพัฒนาผู้เรียนด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก

เยี่ยมสกุล หมุนลี (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรายงานประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาการ ของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ พบว่า

1. ผลการประเมินบริบท ของโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาการของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ตามการประเมินของครูผู้รับผิดชอบโครงการและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทยนโยบายของกองการศึกษาเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ นโยบายของโรงเรียนมีความเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและมีความสอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ของโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาการของโรงเรียนเทศบาล ท่าอิฐ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์เกี่ยวกับความเหมาะสม/เพียงพอพบว่าปัจจัยเบื้องต้นของกิจกรรมทุกกิจกรรมมีความเหมาะสม/เพียงพอโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินกระบวนการ ของโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาการของโรงเรียนเทศบาล ท่าอิฐ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่ามี การปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลผลิต ของโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาการของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกถึงพฤติกรรมการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพวิชาการของโรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์จังหวัดอุตรดิตถ์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลจากการสัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นต่าง ๆ ในด้านของประโยชน์ที่ได้รับทุกกลุ่ม เห็นว่าการพัฒนาวิชาการ ส่งผลในเรื่องของการเรียนและทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดียิ่งขึ้น ในด้านการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ส่วนใหญ่เห็นว่าสามารถนำประสบการณ์ ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป และพฤติกรรมการเรียนที่ดีสร้างความมั่นใจในการเรียน นอกจากนี้ ในเรื่องของแนวทางในการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องและกิจกรรมที่จัดต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและหลากหลายวิธี

5.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ฟิดอเน (Fidone 1993 ; อ้างถึงใน รุ่งทิวา ศรีวรรณ. 2557 : 36) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโปรแกรมวิทยาศาสตร์ระดับมัธยม โดยใช้องค์ประกอบบริบทของโมเดลช่วย ในการตัดสินใจหรือรูปแบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถ เฉพาะทางในระดับสูง โดยรวบรวมจากครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา 6 – 12 จำนวน 100คนนักเรียนสายวิทยาศาสตร์ เกรด 10, 11 และ 12จำนวน 618 คน โดยใช้คำถามเกี่ยวกับการวิจัย จำนวน 6 ข้อ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย t – test การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการกระจายความถี่ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ของ หลักสูตร ความต้องการของหลักสูตร ระดับของเกรด การมอบหมายงาน และความชอบหรือไม่ชอบของนักเรียนผลการของการประเมินสรุปได้ ดังนี้ (1) นักเรียนต้องการประสบการณ์ทดลอง ในห้องปฏิบัติการและการศึกษาวิทยาศาสตร์อย่างกว้างขวาง ทั้งการเยี่ยมชมชุมชนทางวิทยาศาสตร์แห่งอื่นมากกว่าการทดลองในห้องปฏิบัติการและการศึกษาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม (2) ครูควรเน้นขอบข่ายของจุดประสงค์ในการศึกษาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เพื่อการพัฒนาทักษะในห้องปฏิบัติการและพัฒนาทักษะการทำงาน (3) ทั้งนักเรียนและครู ต้องการหลักสูตรระยะสั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาในสาขาอื่น ๆ โดยกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า1ภาคเรียน (4) ครูในโรงเรียนระดับกลางคิดว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิทยาศาสตร์ เป็นการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ และการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ดัดแปลงให้เหมาะสมกับนักเรียนเท่านั้น

วูดเวิร์ด, เจน พี และเยียเจอร์, จอห์น แอล (Woodward, jane P. and Yeager, John L. 1972 : abstract) ได้ทำการประเมินผลเรื่อง การฝึกหัด R & D เป็นรายบุคคลซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาที่ได้จากการระดมความคิดเปรียบเทียบพัฒนาแบบฝึกด้านความคิดและการปฏิบัติในการศึกษาครั้งนี้ ค้นพบว่า วิธีการฝึกโปรแกรม การศึกษาประเมินผลรายบุคคลโดยเลือกใช้รูปแบบจำลองซิปป์ จากผลการประเมิน ค้นพบปัญหาในการฝึกหัดว่ามีการใช้เวลาในการทำกิจกรรม

การศึกษามากเกินไป การเสียเวลากับการฝึกฝนปากเปล่าและพบว่า เวลาเป็นปัญหาใหญ่ของพฤติกรรม การศึกษาและในที่สุดสรุปผลการประเมินได้ว่า ต้องเปลี่ยนแปลงวิธีประเมินผล การวางแผน การออกแบบ การให้ความรู้ที่เชื่อถือได้โดยการทดสอบเป็นกลุ่ม และรูปแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) เป็นประโยชน์ในการออกแบบการประเมินการศึกษาได้ดี

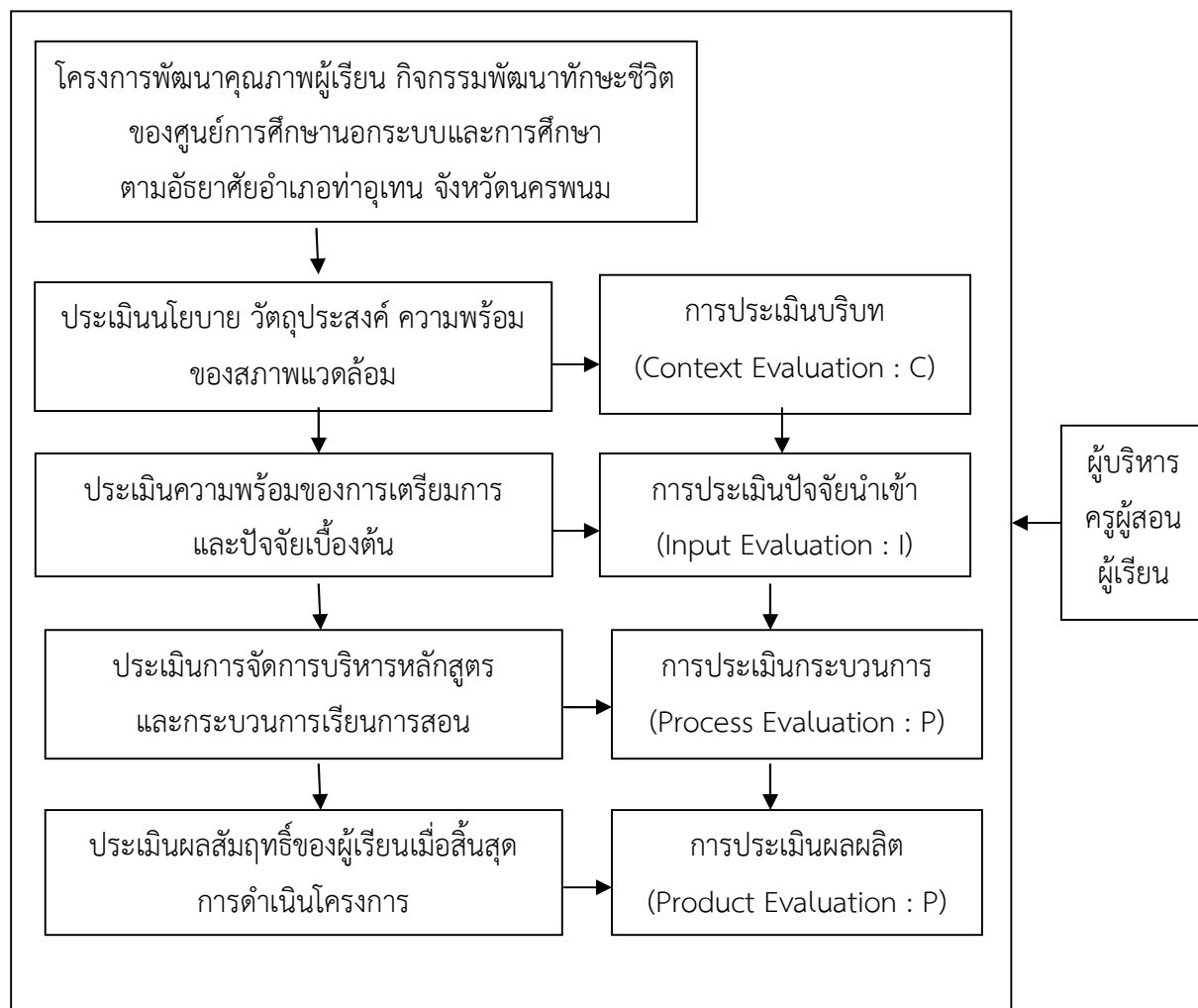
ศูนย์วิจัยอีริค (ERIC. 1994 : บทคัดย่อ) ได้เสนอรายงานการวิจัย เกี่ยวกับการ ประเมินผลการศึกษาเรื่อง การอ่าน การเขียน และการเรียนคณิตศาสตร์ โดยการเลือกใช้โปรแกรมชิปปี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการอ่าน การเขียน และการเรียนคณิตศาสตร์ของโรงเรียน Des Moines (Iowa) ในระหว่างปีการศึกษา 1993 – 1994 โดยประเมินจากนักเรียน 2,968 คน ผลการประเมิน พบว่า โรงเรียนทั่ว ๆ ไปต้องการส่งเสริมด้านการเรียนการสอนและการใช้ห้องทดลองทำให้นักเรียนสอบ ผ่านได้ร้อยละ 785 คนสอบผ่าน ส่วนด้านการให้บริการของครูต่างให้ความคิดเห็นว่าควรจัดการเรียน การสอนในเรื่องการอ่านและการเขียนก่อนและในด้านความคิดเห็นของพ่อแม่ต้องการให้นักเรียนมีการ เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

วิลเลียม (Williams. 1999 : 75) ได้ศึกษา เรื่อง การจัดทำเอกสารการเรียนรู้และ วิธีการประเมินการสอนแบบโครงการซึ่งในการเรียนแบบโครงการคือ การให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเรื่อง ตนเองสนใจอย่างลุ่มลึกลงไป ซึ่งวิธีสอนแบบเก่าที่ใช้เด็กเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เด็กจะไม่เกิด ความรู้ตามที่ครูกำหนดนั้น ซึ่งต่างจากการสอนแบบโครงการเพราะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่าน โครงการที่ตัวเองสนใจ นับว่าการสอนแบบโครงการช่วยให้เด็กสามารถเห็นความรู้ได้จริง

กล่าวโดยสรุปว่าจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่อง การประเมินผลโครงการโดยใช้รูปแบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) เพื่อต้องการทราบว่าผลที่ได้รับ จากการดำเนินโครงการไปแล้วนั้นประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไร ตอบสนองความต้องการได้เพียงใด ควรปรับปรุงแล้วดำเนินการต่อไปหรือควรยุติโครงการ ซึ่งเท่ากับ เป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว วัตถุประสงค์ของการประเมินผล ได้แก่ เพื่อศึกษาว่า วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุ นั้น ยังเป็นวัตถุประสงค์ที่ยังมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ อยู่หรือไม่ เพื่อการค้นพบวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อพิจารณาหาเหตุผลของความสำเร็จและความ ล้มเหลวของการปฏิบัติ เป็นต้น เพื่อนำไปใช้แก้ไขต่อไป เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับโครงการ โดยทำ การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ มีการวางแผน แนวทางการดำเนินการและผลกระทบที่ เกิดขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดคุณค่าหรือข้อดีของโครงการดังกล่าวว่าดีหรือไม่อย่างไร สามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ใช้รูปแบบการประเมิน ชิปปี้ (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมิน ด้านบริบท (Cotext)

ด้านปัจจัยป้อน (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบความคิดการประเมินโครงการ